

Täysistunto

Tiistai 10.12.2019 klo 15.45—21.15

14. Lakialoite laeiksi rintamasotilaseläkelain 9 §:n ja ulkomaille maksettavasta rintamalisästä annetun lain 3 §:n muuttamisesta

Lakialoite LA 36/2019 vp

Valiokunnan mietintö StVM 16/2019 vp

Ensimmäinen käsittely

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 14. asia. Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö StVM 16/2019 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä. — Sosiaali- ja terveysvaliokunnan puheenjohtaja, edustaja Vehviläinen.

Keskustelu

20.33 **Anu Vehviläinen kesk** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö 16/2019 valtiopäiviltä käsittelee kaikkien eduskuntaryhmien yhteistä lakialoitetta laeiksi rintamasotilaseläkelain 9 §:n ja ulkomaille maksettavasta rintamalisästä annetun lain 3 §:n muuttamisesta. Lakialoitteessa ehdotetaan rintamasotilaseläkelain ja ulkomaille maksettavasta rintamalisästä annetun lain mukaisen rintamalisän korottamista 50,19 eurosta 125 euroon kuukaudessa. Sosiaali- ja terveysvaliokunta pitää lakialoitteen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella lakiehdotuksia tarpeellisina ja tarkoituksenmukaisina ja puoltaa niiden hyväksymistä muuttamattomina. Valtion talousarviossa on rintamalisää ja ulkomaille maksettavaa rintamalisää varten arviomääräraha. Rintamalisien korottamisen lisäkustannukset vuodelle 2020 ovat 4 700 000 euroa. Ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1. päivänä huhtikuuta 2020, ja tämä korotuksen ajankohdan määräytyminen sinne huhtikuun alkuun johtuu Kansaneläkelaitoksen eli Kelan tietojärjestelmien kyvykkyydestä toteuttaa lainsäädännön edellyttämät muutokset. Tämä valiokunnan mietintö on yksimielinen.

20.34 **Ritva Elomaa ps:** Arvoisa puhemies! Viime viikolla rintamalisäasiaa käsiteltiin lähetekeskustelussa, ja nyt on ensimmäinen käsittely tänään. Sotaveteraanien tilanteesta on keskusteltu täällä eduskunnassa jo vuosikymmeniä. Käytännön toimet sotaveteraanien eteen eivät ole mielestäni pysyneet näiden puheiden perässä. Vuosien vieressä vastustamattomasti eteenpäin valitettavan moni itsenäisyytemme takuumiehistä ja -naisista on poistunut keskuudestamme. Vielä elossa olevista sotiemme veteraaneista on huolehdittava hyvin. Tästä ei voi tinkiä. Rintamalisien korottaminen 50 eurosta 125 euroon on aivan vähintä, mitä me voimme veteraanien eteen tehdä. Se oli kaikkien eduskuntaryhmien yhteinen päätös. Se oli hyvä päätös.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 79/2019 vp

Sotaveteraaneja on elossa vielä 8 500 ja sotainvalideja alle 2 000. Lisäksi sotaaleskistä ja veteraanien puolisoista on pidettävä huolta. Myöskään sotaorpoja ei saa unohtaa. Heitäkin on yli 16 000. Monilla veteraaneilla avun tarve on todella suuri. On päivänselvää, että kun veteraanien keski-ikä on yli 94 vuotta, niin hoivapalvelujen tarve korostuu. Nyt ovatkin käsillä viimeiset vuodet, kun voimme vielä osoittaa veteraaneille arvostusta kohdentamalla resursseja heille suunnattuihin palveluihin ja kuntoutukseen.

Arvoisa puhemies! Minusta tuntuu todella pahalta, että veteraanien tukeminen on edennyt poliittisen päätöksenteon puolella näin verkkaisesti. Asiasta on puhuttu paljon, kymmeniä vuosia, mutta veteraanien hyvinvointia parantavia uudistuksia on toteutettu eri hallitusten toimesta niin sanotusti pieni palanen kerrallaan. Esimerkiksi rintamaveteraanien palvelujen parantaminen rinnastamalla heidät sotainvalideihin oli hyvä muutos ja edisti osaltaan Suomen sodissa palvelleiden tasa-arvoa. Tämäkin vain toteutui aivan liian myöhään, mutta kuitenkin kotiin vietävät palvelut kuuluvat tällä hetkellä kaikille sotiemme veteraaneille maksutta, ja nyt onkin erityisen tärkeää, että jokainen luottamus- ja toimihenkilö siellä kunnissa tietää, että sotiemme veteraanit ovat erityisryhmä ja heidän kuuluu saada nämä palvelut. Valtiokonttori maksaa ne kokonaan.

Vetoankin hallitukseen, että veteraanien kuntoutukseen panostetaan toden teolla. On suoraan sanottuna käsittämätöntä, että rahaa on riittänyt välillä toissijaisiinkin projekteihin ja samanaikaisesti olemme osittain unohtaneet itsenäisyyden meille turvanneiden ihmisten tarpeet. Nyt kyse on enää niin pienestä joukosta, ettei tässä ole selityksille sijaa, vaan rahaa lisää tiskiin. Missä olisimme tänä päivänä, jos ei sodissa kukaan olisi uhrannut henkeään tai terveyttään? Itsenäisyys on mahdollistanut meille elämän vapaassa ja maailmanlaajuisessa vertailussa hyvinvoivassa oikeusvaltiossa. Se on mittaamattoman arvokas asia.

Minulla on hyvä ystävä, Kalervo Savolainen Kuopiossa. Hän täyttää pian 96 vuotta. Hän taisteli isäni johtamassa partiossa, joukossa, Syvärillä. Kalervo Savolainen on kirjoittanut viisi sotakirjaa näistä asioista. Isäni menehtyi jo 1984, joten erittäin hienoa on, että Kalervolla on nämä sotakirjat, jotka hän on minullekin lähettänyt, että tiedän, mikä on ollut se todellisuus sodassa. Kalervo Savolainen lähetti myös terveisiä, kun soitin hänelle viime viikolla. Hän lähetti terveisiä eduskunnalle, edustajille: ”Älkää tuhlatko sitä työtä ja panosta, joka vaati raskaat uhraukset. Me olemme itsenäisiä.” — Kiitos.

20.39 Merja Mäkisalo-Ropponen sd: Arvoisa puhemies! Kävin viime viikolla Joensuussa yhdessä sotiemme veteraanien ja veteraanien leskien itsenäisyyspäiväjuhlassa, jossa kerroin tästä lakialoitteesta ja siitä, että tämä on kaikkien eduskuntaryhmien yhteinen tahotila. Sain sieltä tuotavaksi yhteiset kiitokset, ja lupasin toimittaa nämä kiitokset perille, vaikka korostin kyllä juhlassa, että kaikki kiitos kuuluu heille, sotiemme veteraaneille ja myöskin sotien aikana olleille kotijoukoille, jotka varmistivat meille itsenäisen kotimaan. Tämän juhlan aikana käydyistä keskusteluista tuon tietoonne kolme tärkeää asiaa, joista juhlaväki toivoi enemmän yhteiskunnassa keskustelua.

Ensinnäkin he korostivat, että liian harvoin puhumme siitä, mikä merkitys sodan aikana oli kotijoukoilla, jotka pitivät yhteiskuntaa koossa silloin, kun miehet ja osa naisistakin oli rintamalla. Heille kuuluu myös iso kiitos siitä, että sotien jälkeen päästiin niin nopeasti yhteiskunnassa jaloilleen.

Toinen tärkeä asia muistaa on se, että monet sodasta palanneet olivat usein hyvin traumatisoituneita niin fyysisesti kuin henkisesti. Silloin ei ollut kriisiapua tarjolla, ja sota kummitteli vuosikausia, joskus vuosikymmeniä sen kokeneiden mielissä. Kun asiasta ei

Pöytäkirjan asiakohta PTK 79/2019 vp

voinut puhua, se kuitenkin oli läsnä perheessä ja vaikutti parisuhteeseen ja myöskin lapsiin. Myöhemmin monesta aviopuolisosta tuli myös omaishoitaja, ja esimerkiksi muistisairaus tuo tai toi sodan uudelleen mieleen. Nämä sodan kokemukset olivat pitkään ja ovat varmaan vieläkin läsnä yhteiskunnassa, perheissä ja suvuissa.

Ja kolmantena asiana juhlan keskusteluista nostan esille sotalaskien ja sotaorpojen tilanteen. Kaatuneitten Omaisten Liitto on puhunut usein siitä, että sotalaskien ja sotaorpojen tilanne poikkeaa muun ikääntyneen väestön tilanteesta. Äitien jäädessä yksinhuoltajiksi perheet olivat monella tavalla tiukoilla, ja monet lapset ja nuoret joutuivat kokemaan kovan lapsuuden ja nuoruuden. Liitto onkin esittänyt, että valtiovalta maksaisi sotalaskille kotona asumista tukevat palvelut ja sotaorvoille oikeuden kuntoutukseen.

Näistä kaikista asioista puhuttiin siellä itsenäisyyspäiväjuhlassa, ja siellä kuulin monia esimerkkejä siitä, miten oli koettu ja miten on pärjätty tavallaan sotien jälkeen. Se oli jotenkin niin liikuttavaa siellä se kiitollisuus, mitä sain kuulla, kun kerroin tästä yhdessä tehdystä päätöksestä ja aloitteesta. Tällä hetkellä jossain päin Suomea huomioidaan palvelutarpeen arvioinnissa sotaveteraanien, omaishoitajien, sotalaskien ja sotaorpojen erityinen tilanne jopa hyvinkin, mutta yleisesti ottaen asiaa ei ole hoidettu niin hyvin kuin pitäisi. Siksi toivonkin, että nyt kunnissa ja alueilla otettaisiin asia erityishuomion kohteeksi ja palveluja kehitettäisiin näiden ryhmien yksilöllisiä ja erityisiä tarpeita paremmin huomioiden. Heitä ei todellakaan ole enää keskuudessamme paljon.

20.43 Anu Vehviläinen kesk: Arvoisa puhemies! Haluan yhtyä myös siihen näkemykseen, joka täällä taisi tulla jo aiemminkin esille, että kieltämättä työtä on lähdetty tekemään sotiemme veteraanien hyväksi — kiittämään ja palveluita parantamaan — aika myöhäisessä vaiheessa. Sama koskee myös vaikka talvisodan muistamista. Talvisodan syttymisestä tuli tässä näin puolitoista viikkoa sitten 80 vuotta, ja jos muistan oikein, niin vasta 30 vuotta sitten hyväksyttiin se, että meillä ruvetaan ylipäänsä muistamaan talvisotaa ja huomioidaan sitä.

Sotiemme veteraaneja on todellakin noin 8 000 henkilöä tällä hetkellä, ja taitaa olla, että sotainvalideja enää vain reilu 1 000—1 500, eli erittäin vähän.

Minä haluan tuoda esille: Olimme edustaja Risikon kanssa tänään samassa tilaisuudessa, joka oli hyvin mieleenpainuva tilaisuus ja liittyy tähän meidän aihepiiriimme. Eli tänään eduskunnassa oli juhla kokous ja juhla lounas, joka oli rintamaveteraaniasiain neuvottelukunnan kokous ja tosiaankin vasta 40-vuotisjuhla kokous. Tämäkin kertoo, että vasta vuonna 79 perustettiin tällainen neuvottelukunta yhdyselimeksi valtakunnallisille veteraanijärjestöille, eduskuntapuolueille ja virkamiehille. Täytyy sanoa, että tämä neuvottelukunta on myös tehnyt hyvää työtä. Sieltä on tullut tähän taloon aloitteita toteutettaviksi, ja näistä aloitteista muun muassa se, että tämän vuoden marraskuun alusta lähtien kaikilla veteraaneilla on ollut samat mahdollisuudet saada kotipalveluita. Sitten tämä käsittelyssä oleva asia, jota täällä nyt juuri käsittelemme, niin se on meidän yhteinen, kaikkien eduskuntaryhmien yhteinen lakialoite. Pidän erittäin tärkeänä, että täällä salissa kunnioitetaan tätä yhteistyön perinnettä, että me emme itse kukaan eikä mikään ryhmä lähde tekemään tässä tilanteessa, kun meillä on näin vähän näitä meidän kunniakansalaisiamme, tällaisia erilisiä irtiottoja, vaan teemme näitä asioita kaiken kaikkiaan yhdessä.

Otan myös esille sen, kun meistä moni on tavannut todellakin Kaatuneitten Omaisten Liiton väkeä, että he kantavat huolta erityisesti sotaorvoista ja sotalaskien asemasta. On todella tehty hyvää tutkimusta siitä, minkälaista se elämä oli näissä perheissä, kun isä siellä

Pöytäkirjan asiakohta PTK 79/2019 vp

sitten kaiken kaikkiaan sodassa meni tai vähän ajan päästä sitten jopa lopullisesti menehtyi, vaikka olisi kotiutettukin. Ainakin oma ajatukseni kulkee sillä tavalla, että ehkä meidän pitäisi myös joukkona enemmän paneutua tähän asiaan ja pohtia, onko meillä vielä tässä jotain yhteisesti tehtävää.

20.46 Paula Risikko kok: Arvoisa puhemies! Aivan niin kuin edustaja Vehviläinen täällä totesi, saimme viettää hienon juhla kokouksen tänään. Rintamaveteraani asiain neuvottelukuntatoiminta täytti 40 vuotta, ja oli juhla kokous. Rintamaveteraani asiain neuvottelukuntahan aikoinansa perustettiin todella huolehtimaan rintamalla toimineista ja heidän läheisistään, jotka apua tarvitsivat. Tehtävänä oli nimenomaan yhteensovittaa ja toimia siltana viranomaisten, päättäjien ja veteraanijärjestöjen välillä. Siellä tuotiin hyvin esille sitä, mikä merkitys todella rintamaveteraani asiain neuvottelukunnalla on, ja myöskin sitä, miten poliitikot ovat ahkerasti osallistuneet tähän — eräänlainen parlamentaarinen ryhmä, ja se on hyvä asia.

On tehty paljon hienoja muutoksia tässä viime aikoina ja viime vuosina. Esimerkiksi nämä kotiin vietävät palvelut, kotiin vietävät kuntouttavat palvelut ja kotipalvelut ovat aivan valtavan hyvä asia. Ja sitten tietysti tämä, että invalidien laitoshoido on saatu nyt järjestettyä.

Se, mikä vielä kaipaisi — tässä vähän myöskin toistan samaa, mitä edustaja Vehviläinen — niin kyllähän tämä sotaorpojen tilanne on tällä hetkellä sellainen, joka varmasti vaatisi huomiota. Nimittäin muistelen silloin, kun tulin tähän taloon, ensimmäisinä vuosina tehtiin partisaanien uhreille ensiksi kertakorvaus ja sitten kuntoutus. Tämä on ihan vastaavaa ajattelua, eli me voimme ajatella, että se olisi samaa kategorialla. No, nyt tietysti yritetään eri tavoin saada erilaisia hankkeita heille, että he saisivat tällaista kuntoutusmallia kehitettyä, ja olen itsekin tehnyt siihen talousarvioaloitteeseen aloitteen. Toivon, että siihen osallistutaan.

Mutta sitten vielä pari muuta tällaista veteraanipoliittista asiaa. Olen itse saanut olla veteraanipoliittisen neuvottelukunnan jäsen, mutta myöskin ministerinä, ja silloin tehtiin veteraaniohjelmia. Rahaahan ei ollut tietenkään ihan sitä, mitä olisi tarvittu, ja siitä syystä piti priorisoida. Mutta nyt kun väki on vähentynyt, niin toivon, että huolehditaan heistä, jotka ovat vielä jäljellä. Mielestäni tämä haitta-aste ajattelu on kyllä hyvin erikoista, koska se joku prosentuaalinen haitta-aste on erittäin vaikea kyllä arvioida tämän ikäisiltä henkilöiltä.

Sitten toinen, mitä haluaisin vielä korostaa, on veljeskotien siirtäminen geriatriin kuntoutukseen. Meillä tulee olemaan valtavan suuri tarve geriatriin kuntoutuksesta. Meillä väki ikääntyy, ja meillä on sotainvalidien veljeskodit, jotka ovat erikoistuneet tähän ikäihmisten kuntoutukseen. Miksi emme hyödynnä sitä osaamista? Se on hyvin vaihtelevasti eri alueilla hyödynnetty, ja toivon, että siihen myös valtiovalta paneutuu hieman vielä tarkemmin. — Kiitos.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi lakialoitteeseen LA 36/2019 vp sisältyvien 1. ja 2. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.